

ein berauschendes Getränk RĀGĀN. im ÇKDr. — b) N. verschiedener Pflanzen: a) *Emblia officinalis Gaertn.* (आमलकी) AK. 2, 4, 3, 38. TRIK. 3, 3, 143. H. an. 3, 237. MED. t. 77. RĀGĀN. im ÇKDr. AINSLE, Mat. ind. 2, 243. — ß) *Terminalia citrina Roxb.* (हरितकी, पट्या) AK. 2, 4, 2, 39. TRIK. 3, 3, 143. H. an. 3, 237. MED. t. 77. RĀGĀN. = चम्पदेशजस्थूलमांसा हरितकी । सा विरेचनी (sic) प्रशस्ता RĀGĀVALLABHA im ÇKDr. — γ) *Cocculus cordifolius DC.* (गुच्छी) AK. 2, 4, 3, 1. TRIK. 3, 3, 143. H. 1157. H. an. MED. t. Suçr. 2, 106, 2. 8. 116, 7. 207, 8. 236, 3. 322, 4. Vgl. अमृतवल्ली. — δ) *Piper longum L.* (मागधी) H. an. MED. — ε) *Ocimum sanctum L.* (तुलसी) ÇABDAM. im ÇKDr. — ζ) *Cucumis colocynthis* (इन्द्रवारुणी) RĀGĀN. im ÇKDr. — η) *Halicacabum cardiospermum* (ज्योतिष्मती) id. — θ) = गोरक्षडुग्धा id. — ι) = अतिविषा id. — κ) = रक्तत्रिवृत् id. — λ) *Panicum dactylon* (ह्वी) id. — c) N. pr. Mutter von Parikshit MBh. 1, 3794. LIA. I, Anh. XXIV. Tochter Siṃhahanu's und Schwester Amṛtodana's SCHIEFNER, Lebensb. 233 (3). — 4) n. a) das Unsterbliche, d. i. die Gesamtheit der Unsterblichen: निविशयेन्नमृतं मर्त्यं च RV. 1, 33, 2. (स्तृणीत बर्हिः) यत्रामृतस्य चक्षणां 13, 5. तत्रामृतस्य चेतनम् 170, 1. — b) Unsterblichkeit: देवेभ्यः कमवृणीत मृत्युं प्रजाये कमृतं नार्वणीत RV. 10, 13, 4. न मृत्युरासीद्मृतं न तर्हि 129, 2. दन्तिणावत्तो अमृतं भवते 1, 125, 6. सूर्यस्य भागे अमृतस्य लोके AV. 8, 1, 1. RV. 1, 83, 15. 10, 121, 2. ÇAT. Br. 7, 3, 1, 46. u. s. w. 14, 9, 1, 30 (= BRH. Âr. Up. 1, 3, 28). ÎÇOP. 11. प्रजातिरमृतमानन्द इत्युपस्थे TAITT. Up. 3, 10, 3. M. 12, 85, 104. — c) die Welt der Unsterblichkeit, das ewige Reich, die Ewigkeit: उषः प्रतीची भुवनानि विश्वेधा तिष्ठस्यमृतस्य केतुः RV. 3, 61, 3. अमृतस्य पन्थाम् 4, 33, 3. अमृतस्य नाभिः 58, 1. प्राणवत् विश्वे अमृतस्य पुत्राः 10, 13, 1. 4, 91, 18. अमृतस्य पत्नी heissen die Morgenröthen 4, 5, 13. die Wasser VS. 6, 34. Aditi 21, 5. Kuhā AV. 7, 47, 2. दिता व्यूर्वावन्नमृतस्य धाम RV. 9, 94, 2. देवा इवामृतं रत्नमाणाः AV. 3, 30, 7. pl. die Kräfte der Ewigkeit: विश्वेद्यो अमृतानि तस्यै RV. 3, 38, 4. सत्रा चक्राणा अमृतानि विश्वो 1, 72, 1. — d) der Trank der Unsterblichkeit, Lebensessenz, ἀμβροσία AK. 1, 1, 1, 44. 3, 4, 104. TRIK. 3, 3, 143. H. 89. an. 3, 235. MED. t. 76. अस्वर्षेत्तरमृतमप्सु भेषजम् RV. 4, 23, 19. मर्त्ये भेषजाना अमृतस्य तर्हि हिरण्यवर्णा अमृतं यदा वः AV. 3, 13, 6. गोषु प्रियममृतं रत्नमाणा RV. 1, 71, 9. अपार उवे अमृतं डहानाः 3, 1, 14. 1, 112, 3. 164, 21. VS. 2, 34. AV. 3, 12, 8. अमृताकृतिः AIT. Br. 2, 14. M. 2, 162, 239. INDR. 1, 27. अमृतद्रुद ÇAK. 100, 17. फलान्यमृतकल्पानि R. 5, 74, 6. पातालादमृतमानीय चवरोऽपि जीवापिताः VET. 33, 20. Häufig wird die Rede oder die Stimme mit अमृत verglichen: वाचं ताममृतपयाम् N. 12, 42. RAGH. 3, 16. वाणी ÇRUT. 5. ०रूता 33. वचनमृत HIT. 23, 2. der Gipfel aller Genüsse: अमृतं शिशिरे वक्रिरमृतं प्रियदर्शनम् । अमृतं राजसन्मानममृतं सेगतिः सताम् ॥ PANKAT. I, 144. Entsteht bei der Quirlung des Oceans MBh. 1, 1094. fgg. R. 1, 45. HARIV. 12183. VP. 75. fgg. befindet sich im Monde 238. fgg. Vgl. अमृततरंगिणी, अमृतदीधिति, अमृतद्युति, अमृतसू. — e) N. einer Mixtur gegen Vergiftung Suçr. 2, 250, 17. 283, 9. = रसायन H. an. 3, 236. = औषध RĀGĀN. im ÇKDr. — f) Ueberbleibsel eines Opfers AK. 2, 7, 28. TRIK. 3, 3, 143. H. 834. an. 3, 235. MED. t. 76. विद्यसाशी भवेन्नित्यं नित्यं वामृतभोजनः । विद्यसो भुक्तशेषं तु यज्ञशेषं तथामृतम् ॥ M. 3, 285. — g) unerbettelte, freiwillig dargebotene Almosen AK. 2, 9, 3. TRIK. 3, 3, 143. H. 866. an. 3, 235. MED. t. 77.

अमृताभ्यां जीवन्तु u. s. w. अमृतं स्यादयचितम् M. 4, 4, 5. — h) N. pr. eines Ortes: क्षीरिदस्योत्तरे कूले उदीच्यां दिशि देवताः । अमृतं नाम परमं स्थानमाकुर्मनीषिणः ॥ HARIV. 14093. अमृतेशय erscheint ebend. S. 927, Z. 4, v. u. als ein Beiname Vishṇu's. Die Lexicographen führen noch folgende Bedeutungen an: i) Wasser NAIGH. 1, 12. AK. 1, 2, 3, 3. 3, 4, 14, 78. TRIK. 3, 3, 143. H. 1069. an. 3, 235. MED. t. 76. — k) Gold NAIGH. 1, 2. H. an. 3, 236. Vgl. 1, c. und अमृतेष्टका. — l) geklärte Butter (घृत) H. an. 3, 236. MED. t. 76. — m) Milch H. an. RĀGĀN. im ÇKDr. warme Milch H. c. 98. — n) Speise (जग्धि) H. an. — o) gekochter Reis (अन्न) id. — p) Süßigkeit (स्वादु) id. — q) Liebliches (दृश्य) id. — r) Eigentum (स्व) id. — s) eine Art Gift, विषसामान्य und वत्सनाम RĀGĀN. im ÇKDr. — t) Quecksilber id. — u) Strahl JĀDĀVA bei MALLIN. zu RAGH. 10, 59. ÇĀṆKAR. zu BRH. Âr. Up. 4, 4, 16. — v) die letzte Befreiung (मोक्ष) AK. 1, 1, 4, 15. TRIK. 1, 1, 134. 3, 3, 143. H. 74. an. 3, 235. MED. t. 77.

अमृतकेशव (अ० + के०) N. eines von einer Amṛtaprabhā erbauten Heiligthums RĀGĀ-TAR. 4, 658.

अमृतगति (अ० + ग०) f. N. eines Metrums (4 Mal —————) COLEBR. Misc. Ess. II, 159 (V, 11.). — Vgl. अमृतमती.

अमृतगर्भ (अ० + ग०) m. Kind der Unsterblichkeit: यो न जीवो ऽस्मि न मृतो देवानाममृतगर्भो ऽस्मि स्वप्न AV. 6, 46, 1.

अमृतचिर्ति (अ० + चि०) f. Häufung der Unsterblichkeit, Beiw. der sechs verschiedenen चिति beim अग्निचयन ÇAT. Br. 10, 1, 4, 2. fgg.

अमृतजटा (अ० + ज०) f. N. einer Pflanze, *Valeriana Jatamansi Jon.* (जटामांसी), RĀGĀN. im ÇKDr.

अमृततरंगिणी (अ० + त०) f. Mondschein RĀGĀN. im ÇKDr. — Vgl. अमृत 4, d. am Ende.

अमृतत्वं (von अमृत) n. Unsterblichkeit: प्रजाभिर्गमे अमृतत्वमेष्याम् RV. 5, 4, 9. कृपावानासौ अमृतत्वाय गातुम् 3, 31, 9. देवेभ्यो हि प्रथमं यज्ञियेभ्यो ऽमृतत्वं सुवर्गं भागनुत्तमम् 4, 34, 2. 1, 72, 9. 110, 3. 4. 164, 23. 3, 60, 3. 4, 33, 4. 36, 4. u. s. w. AV. 7, 106, 1. 18, 3, 62. 4, 37. u. s. w. VS. 7, 47. 9, 19. ÇAT. Br. 3, 6, 1, 28. 14, 5, 4, 2 (= BRH. Âr. Up. 2, 4, 2). 7, 3, 3, 24 (= BRH. Âr. Up. 4, 5, 3. 15.) u. s. w. AIT. Br. 2, 14. KATHOP. 6, 8. ÇVETĀÇV. Up. 1, 6. M. 6, 60.

अमृतदीधिति (अ० + दी०) m. Mond ÇABDAR. im ÇKDr. — Vgl. अमृत 4, d. am Ende.

अमृतद्युति (अ० + द्यु०) m. dass. H. 103.

अमृतधारा (अ० + धा०) f. N. eines Metrums COLEBR. Misc. Ess. II, 163.

अमृतनादोपनिषद् (अ० - नाद + उप०) f. N. einer Upanishad Ind. St. 1, 249. 251. 469. 2, 39. 60. 394. WEBER, Lit. 158. 164.

1. अमृतपत्तं (अ० + प०) m. unsterblicher Flügel ÇAT. Br. 12, 9, 3, 10.

2. अमृतपद्म (wie eben) adj. zur Erkl. von हिरण्यपत्त (VS. 18, 53) ÇAT. Br. 9, 4, 4, 5.

अमृतप्रभा (अ० + प्र०) f. N. pr. verschiedener Frauen RĀGĀ-TAR. 3, 9. 463. 4, 658.

अमृतफल (अ० + फ०) 1) m. n. N. zweier Pflanzen: a) *Trichosanthes dioeca Roxb.* (पटेल); vgl. अमृताफल. — b) = परिचतवृत् (?) RĀGĀN. im ÇKDr. — 2) f. ०ला. a) Weintraube (द्राक्षा); vgl. अमृतरसा. — b) *Emblia officinalis Gaertn.* (आमलकी) id.